

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לפוליטיקה וממשל תשפ"א

האם הדמוקרטיה בישראל בתהליכי נסיגה?

4 נ"ז (סמינר שנתי)

פרופסור גל אריאלי
galariel@bgu.ac.il

בשנים האחרונות, ובפרט לאור תדירות הבחירות נשמעת הטענה כי המשטר הדמוקרטי בישראל נמצא בתהליכי נסיגה והתדרדרות. טענה זו אינה ייחודית לישראל והיא נשמעת גם ביחס למדינות אחרות. מטרת הסמינר היא לנסות להתמודד עם הטענה הזאת בהתאם לכלים התיאורטיים והשיטות המתודולוגיות מתוך התחום של חקר המשטרים. הסמינר יניח תשתית מושגית לדיון בדמוקרטיה בכלל ובמקרה ישראלי בפרט ויעמוד על דרכים שונות בהם ניתן לבחון האם אכן מתרחשת נסיגה של דמוקרטיה. החלק הארי של הסמינר יבוסס על עבודה עצמאית שבה שאלת נסיגת הדמוקרטיה תיבחן בהקשרים שונים לאור שאלות מחקר אשר יפותחו על ידי תלמידי ותלמידות הקורס. בנוסף, יוקדש זמן במהלך הקורס לתהליך כתיבת העבודה תוך פיתוח מיומנות כתיבה והצגה אקדמית. הקורס משויך באופן חלקי לרשת קורסים הנלמדת במוסדות שונים, בעיקר בארצות הברית, אשר עוסקת בשאלת נסיגת הדמוקרטיה. פרטים על רשת הקורסים ניתן למצוא בקישור זה.

דרישות הסמינר:

- נוכחות חובה במפגשים על פי נהלי האוניברסיטה. ללא נוכחות בהתאם לנהלי האוניברסיטה לא ניתן להגיש עבודת סמינר. לא קיימת אפשרות לחפיפה עם קורסים אחרים. ללא עמידה בחובות הנוכחות בסמסטר א' לא תהא אפשרות להמשיך את הקורס לסמסטר ב'.
- קריאת חומרי הקריאה וביצוע המטלות לקראת המפגשים בהתאם להנחיות אשר יימסרו ממפגש למפגש. מתוך סך המטלות השבועיות בקורס, יש להשלים ביצוע של 70% מהמטלות במהלך השנה. עמידה בחובת הגשה זו מזכה ב 10 נקודות.
- הגשת דוחות קריאה על מאמרי/חומרי הקריאה (על פי הנחיות אשר ימסרו בהמשך השנה) במהלך השנה. הגשת הדוחות היא תנאי הכרחי לקבלת ציון בסמינר. מבין דוחות הקריאה על חמש דוחות קריאה יינתן ציון באופן אקראי (15%).
- תרומה משמעותית לדיונים בשיעור הסינכרוני וכן בדיונים הא-סינכרוניים (10%).
- פרט (הרצאה בכיתה, אם יתאפשר, או מרחוק של 25 דקות) להצגת עבודת הסמינר (10%). הצגת הרפרט היא תנאי להגשת העבודה.
- הגשת עבודה סמינריונית (55%). הגשת העבודה היא עד ה 20 ביולי 2021.

הסמינר מבוסס על תהליך עבודה משותף והדרגתי הכולל תהליך בחירה ואישור של נושא ושאלת מחקר, הגשה של רציונל העבודה והצגה של מסגרת העבודה במהלך הסמסטר השני. ללא השתתפות מלאה בתהליך לא ניתן להגיש עבודת סמינר בקורס. שימו לב: המשך ההשתתפות בסמסטר ב' לא תתאפשר לסטודנטים/ות שלא יעמדו בדרישות של הסמסטר הראשון.
תאריך הגשת עבודת הסמינר: 20 ביולי 2021.

חומרי הקריאה לדיון בשיעורים ולשימוש בעבודות הסמינר*

*רשימה לא סופית. חומרי הקריאה יעודכנו לאור נושאי עבודת הסמינר ויציאת פרסומים חדשים בנושא.

נסוגת הדמוקרטיה?

Waldner, D. and E. Lust. 2018. Unwelcome change: Coming to terms with democratic backsliding. *Annual Review of Political Science* 21: 93-113

Norris, P. 2017. Is Western Democracy Backsliding? Diagnosing the Risks. Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series.

Yascha M. 2019. *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*. Boston: Harvard University Press.

Levitsky, S. and D. Daniel Ziblatt. 2018. *How Democracies Die*. New York: Crown.

Bermeo, N. 2016. On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy* 27(1): pp. 5-19.

Berman, S. 2017. The Pipe Dream of Undemocratic Liberalism. *Journal of Democracy* 28(3): 29-38.

Lührmann, A., Grahn, S., Morgan, R., Pillai, S., & Lindberg, S. I. 2018. State of the world 2017: democracy facing global challenges. *Democratization*, 1-21

Roznai, Yaniv. Israel—A Crisis of Liberal Democracy?. in M. A. Graber, S. Levinson and M. Tushnet (eds.), *Constitutional Democracy in Crisis?* (Oxford University Press, 2018).

Mordechay, N., and Y. Roznai. A Jewish and (Declining) Democratic State: Constitutional Retrogression in Israel. *Maryland Law Review*. 77 (2017): 244-271.

- Armony, A. C., & Schamis, H. E. 2005. Babel in democratization studies. *Journal of Democracy*, 16(4), 113-128.
- Collier, D., & Levitsky, S. 1997. Democracy with adjectives: Conceptual innovation in comparative research. *World Politics*, 49(03), 430-451
- Collier, D., Hidalgo, F. D., & Maciuceanu, A. O. 2006. Essentially contested concepts: Debates and applications. *Journal of Political Ideologies*, 11(3), 211-246.
- Collier, D., & Adcock, R. 1999. Democracy and dichotomies: A pragmatic approach to choices about concepts. *Annual Review of Political Science*, 2(1), 537-565.
- Coppedge, M. 2012. *Democratization and Research Methods*. Cambridge MA: Cambridge University Press.
- Coppedge, et al. 2011. 'Conceptualizing and Measuring Democracy: A New Approach.' *Perspective on Politics* 9(2): 247-267.
- Diamond, L. 2002. Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy* 13(2): pp. 21-35.
- Munck, G. 2009. *Measuring democracy*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Varieties of Democracy codes

https://v-dem.net/media/filer_public/17/fe/17fe9954-d9aa-4961-aa73-f967929ebab9/v-dem_codebook_v43.pdf

גורמים מעצבים

- Abulof, U. 2014. Deep securitization and Israel's "Demographic demon". *International Political Sociology*, 8(4), 396-415.
- Barak, O. 2017. *State expansion and conflict: In and between Israel/Palestine and Lebanon* Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Diskin, A., Diskin, H., & Hazan, R. Y. 2005. Why democracies collapse: The reasons for democratic failure and success. *International Political Science Review*, 26(3), 291-309.
- Feinstein, Y. & Ben-Eliezer, U. 2018. Failed peace and the decline in liberalism in Israel: A spiral model. *Mediterranean Politics* 1-24. Online first.

- Fish, M. S. & R.S. Brooks. 2004. Does diversity hurt democracy? *Journal of democracy* 15(1): 154-166.
- Hofnung, M. 1996. *Democracy, law, and national security in Israel*. Aldershot, Hants: Dartmouth Publishing Group.
- Inglehart, R & C. Welzel. 2005. *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge UK: Cambridge University Press.
- Linz Juan J.& A. Stepan. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation Southern Europe, South America, and post-communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Lust, Ellen & David Waldner. 2015. *Unwelcome Change: Understanding, Evaluating, and Extending Theories of Democratic Backsliding*. Washington, DC: USAID.
- Migdal, J. S. 2001. *Through the lens of Israel: Explorations in state and society*. New York: SUNY Press.
- Norris, P. 2008. *Driving Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Teorell, J. 2010. *Determinants of democratization: Explaining regime change in the world, 1972–2006*. Cambridge: Cambridge University Press.

המשטר הישראלי והמחלוקת על טיבו של המשטר בישראל

- Azoulay, A., & Ophir, A. 2012. *The one-state condition: Occupation and democracy in Israel/Palestine*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Dayan, H. 2009. Regimes of separation: Israel/Palestine and the shadow of apartheid. In A. Ophir, M. Givoni & S. Hanafi (Eds.), *The power of inclusive exclusion: Anatomy of Israeli rule in the occupied Palestinian territories* (pp. 281-322). New York: Zone Books.
- Dajani, O. M. 2015. The Middle East's majority problems: minoritarian regimes and the threat of democracy. *Ethnic and Racial Studies*, 38(14), 2516-2533.
- Dowty, A. 2018. "Democracy in Israel." In *The Oxford Handbook of Israeli Politics and Society*, edited by Hazan Yael, Dowty Alan, Hofnung Menachem, Rahat Gideon. London: Oxford University Press. (Oxford Handbooks online).
- Fox, J., & Rynhold, J. 2008. A Jewish and democratic state? comparing government involvement in religion in Israel with other democracies. *Totalitarian Movements and Political Religions*, 9(4), 507-531.

- Gavison, R. 1999. Jewish and democratic? A rejoinder to the "ethnic democracy" debate. *Israel Studies*, 4(1), 44-72.
- Ghanem, A. a., & Khatib, I. 2017. The nationalisation of the Israeli ethnocratic regime and the Palestinian minority's shrinking citizenship. *Citizenship Studies*, 1-14. (Online first)
- Greenstein, R. 2012. Israel/Palestine and the apartheid analogy: Critics, apologists and strategic lessons. In A. Lim (Ed.), *The case for sanctions against Israel* (pp. 149-158). London: Verso.
- Jeenah, N. 2012. Pretending democracy, living ethnocracy. In N. Jeenah (Ed.), *Pretending democracy: Israel, an ethnocratic state* (pp. 3-23). Johannesburg, South Africa: Afro-Middle East Centre.
- Harel-Shalev, A., & Peleg, I. 2014. Hybridity and Israel's democratic order the end of an imperfect balance? *Contemporary Review of the Middle East*, 1(1), 75-94.
- Merkel, W. 2012. Embedded and defective democracies: Where does Israel stand? In T. Hermann (Ed.), *By the people, for the people, without the people? the emergence of (anti)political sentiment in Western democracies and in Israel*. Jerusalem: The Israeli Democracy Institute. 185-205.
- Meydani, A. 2014. *The anatomy of human rights in Israel: Constitutional rhetoric and state practice* Cambridge University Press.
- Neuberger, B. 2000. Democracy with strains. In Y. David (Ed.), *The state of Israel between Jewishness and democracy* (pp. 311-317). Jerusalem: The Israeli Democracy Institute.
- Smooha, S. 1997. Ethnic democracy: Israel as an archetype. *Israel Studies*, 2(2), 198-241.
- Peled, Y., & Navot, D. 2005. Ethnic democracy revisited: On the state of democracy in the Jewish state. *Israel Studies Forum*, 20(1) 3-27.
- Yiftachel, O. 2006. *Ethnocracy: Land and identity politics in Israel/Palestine*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Yiftachel, O., & Ghanem, A. 2004. Understanding 'ethnocratic' regimes: The politics of seizing contested territories. *Political Geography*, 23(6), 647-676.
- Yakobson, A., & Rubinstein, A. 2009. *Israel and the family of nations: The Jewish nation-state and human rights*. London: Routledge

אזולאי א. ואופיר, ע. 2008. משטר זה שאינו אחד - כיבוש ודמוקרטיה בין הים לנהר. תל אביב: רסלינג.

ג'מאל, א. 2000. המשטר של מדינת ישראל: מודל "הדמוקרטיה האתנית" וביקורת המציאות. סוציולוגיה ישראלית, ב(2) 631-645

גרינברג, ל. 2000. דמוקרטיה מדומיינת בישראל - רקע תיאורטי ופרספקטיבה היסטורית. סוציולוגיה ישראלית ב(1) 209-240.

יעקובסון א. ורובינשטיין, א. 2003. ישראל במשפחת העמים. ירושלים: שוקן.

יפתחאל, א. 2000. 'אתנוקרטיה', גיאוגרפיה ודמוקרטיה: הערות על הפוליטיקה של יהוד הארץ אלפיים 78-105 19.

יפתחאל, א. ג'אנמ א ורוחאנה נ. 2000. האם תיתכן 'דמוקרטיה אתנית'? יהודים, ערבים והמשטר הישראלי. ג'מעה 6 58-78.

נויברגר, ב. 2000. דמוקרטיה עם ארבעה כתמים. בתוך: יוסי דויד (עורך), מדינת ישראל בין יהדות ודמוקרטיה. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. 311-317.

סמוחה, ס. 2000. המשטר של מדינת ישראל: דמוקרטיה אזרחית, אי-דמוקרטיה, או דמוקרטיה אתנית? סוציולוגיה ישראלית, ב(2) 565-630.

סבן א. 2018. תגובת-הנגד הפוליטית ל"מהפכה החוקתית" המרחב הציבורי 13: 13-37.